

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІЗ МЕТОЮ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Карабін Оксана Йосифівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та методики її навчання
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
karabin@tnpu.edu.ua

Гром'як Мирон Іванович

декан фізико-математичного факультету
кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математики та методики її навчання
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
dek_fizmat@tnpu.edu.ua

Модернізації освіти в Україні сприяло прийняття рамкового Закону України «Про освіту». Відповідно до якого метою вищої освіти є всебічний розвиток майбутніх фахівців як особистості та найвищої цінності держави й суспільства, їх талантів, творчих, розумових, інтелектуальних, фізичних здібностей, особистісних цінностей необхідних для успішної фахової самореалізації та формування професійних компетентностей, виховання свідомих громадян своєї держави, які здатні до суспільного вибору та спрямування своєї майбутньої діяльності на користь суспільству, збагачення на цій основі культурного, економічного, творчого, інтелектуального потенціалу Українського народу, удосконалення та підвищення освітнього рівня майбутніх фахівців задля забезпечення сталого та прогресивного розвитку нашої держави та її європейського вибору [3].

Одним із освітніх пріоритетів модернізації педагогічної освіти України є забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів. Відтак, потреби сучасного ринку праці в кваліфікованих майбутніх учителів висувають певні вимоги до системи професійно-педагогічної підготовки, удосконалення освітньо-нормативних документів й освітньо-професійних програм галузей знань, теоретико-методологічних основ формування професійного саморозвитку із урахуванням структурних компонентів компетентної моделі сучасного кваліфікованого спеціаліста, проведення аналізу програм навчальних фахових дисциплін та обґрунтування шляхів їх удосконалення, корекція організації навчально-пізнавальної діяльності (педагогічних підходів, принципів, методів, форм, засобів) на розвиток особистого потенціалу та формування цифрової компетентності майбутніх фахівців і підсистеми компетенцій.

Окремі аспекти проблеми формування цифрової компетентності майбутніх учителів із метою їх професійної підготовки в закладах вищої освіти вивчали як вітчизняні (В. Биков, М. Жалдак, Н. Морзе, Ю. Рамський, С. Семеріков, О. Співаковський, О. Спірін та ін.), так і закордонні науковці (К. Ала-Мутка (K. Ala-Mutka), Б. Гірш (B. Hirsch), С. Скотт (C. Scott), А. Мартін (A. Martin),

Дж. Стоммел (J. Stommel), Т. О'Рейлі (T. O'Reilly), Дж. Стоммел (J. Stommel), А. Феррарі (A. Ferrari) та ін.).

Аналіз досліджень вітчизняних науковців [В. Биков, Н. Морзе, С. Семеріков] виявив у системі освіти майбутніх учителів певні труднощі недостатньої розробленості організаційно-методичного супроводу технічних і програмних застосунків, методологічної продукції, методичної бази з використання інформаційно-цифрових і хмарних технологій, значного потенціалу задіяння інформаційно-освітнього середовища закладів освіти, недостатнього рівня сформованості цифрової компетентності. Відтак орієнтуючи майбутніх фахівців емпірично знаходити шляхи їх подолання на особистісно-професійний досвід.

Важливим аспектом постає аналіз системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти задля підвищення освітнього рівня, конкурентоспроможність майбутніх фахівців, успішна фахова самореалізація шляхом формування цифрової компетентності в контексті сучасної української освітньої реформи та викликів інформаційного суспільства. Досягнення яких передбачає послідовне виконання таких завдань:

1. Теоретично обґрунтувати проблему формування цифрової компетентності майбутніх учителів педагогічної освіти.

2. Окреслити вітчизняний досвід організації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців на розвиток особистого потенціалу та формування цифрової компетентності.

3. Конкретизувати особливості формування цифрової компетентності майбутніх учителів та напрями оптимізації освітньої діяльності засобами інформаційно-цифрових технологій.

Відповідно Рамки цифрової компетентності для громадян, розробленої та запровадженої європейською спільнотою країн (DigComp, DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens, 2016 р.), Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. цифрова компетентність є однією з ключових у контексті модернізації вищої освіти, в системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців як у сфері освіти, так і в галузі цифрових технологій для відповідної конкуренції на ринку праці та вдосконалення особистісної освіти впродовж життя.

У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. визначено, що пріоритетними завданнями реформи вітчизняної освіти є її цифровізація в контексті інформатизації суспільства та впровадження цифрових трендів, впровадження цифрових технологій та технологій штучного інтелекту в освітню галузь, забезпечення закладів освіти комп'ютерними системами та цифровими засобами, удосконалення інформаційно-освітнього середовища закладів освіти та розвитку їх Smart-простору, формуванням цифрової компетентності майбутніх фахівців із метою якісної підготовки та підвищення рівня їх конкурентоспроможності на українському і зарубіжному ринках праці [2, с. 21].

Беручи до уваги наукові дослідження В. Бикова, Н. Морзе, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна та ін. під цифровою компетентністю майбутніх учителів ми розуміємо сукупність знань на здобуття, управління та захисту інформації та цифрового контенту, вміння опрацьовувати їх із використанням цифрових технологій, навички набуття й удосконалення науково-фахової та інформаційної культури, формування цифрових компетенцій для соціальної та професійної сфери, формування досвіду задіяння цифрового інструментарію для розробки освітньо-інформаційних середовищ, продуктів, сервісів, застосунків, методичних розробок із метою впровадження їх у педагогічний процес закладів освіти.

Цифрова компетентність вимірюється у фахівців на різних професійних площадках та рівнях для визначення відповідності умов їх роботи або підвищення кваліфікації. Так, наприклад, європейська мережа Europass, що орієнтовано для всіх громадян, хто розробляє власне портфоліо у європейському форматі, віддає перевагу стандартам цифрової компетентності, де ключовими складовими є можливість та необхідність здійснювати:

- інформаційно-комунікаційні процеси (накопичувати, використовувати, відтворювати, порівнювати, класифікувати);
- комунікацію (співпрацювати, спілкуватись різними засобами, брати участь у спільнотах, ділитися інформацією, використовувати засоби комунікації);
- створення контенту (використовувати ліцензії та копірайти, застосовувати базові мови програмування, формувати та редагувати тексти, розробляти цифрові тексти й відео-/аудіо-файли);
- безпечне користування (ідентифікувати небезпечні файли та сайти, вміти захищати інформацію, вміти уникати небезпеки у цифровому середовищі, розуміти негативні та позитивні впливи цифрових технологій);
- вирішення проблем (вміти встановлювати та оновлювати системне та програмне забезпечення, виявляти та вирішувати технічні проблеми використовуючи сервісні програми) [1].

Відтак, важливою умовою ефективної професійної підготовки майбутніх учителів, у системі педагогічної освіти України, постає формування цифрової компетентності майбутніх учителів у контексті наукового високотехнологічного прогресу, глобалізації та інформатизації суспільства, вимог сучасного ринку праці, євроінтеграційних процесів в освіті в рамках європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого та всеосяжного зростання».

Список використаних джерел

1. Рамка цифрової компетентності: інструмент для підвищення рівня компетентності громадян у галузі цифрових технологій. Інформаційний бюлетень. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. № 3, 2017. URL:<http://iitlt.gov.ua/upload/medialibrary/4e9/4e98178912cf9558aac84b388fd9da39.pdf>. (дата звернення: 02.03.2020).
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». 2018. С. 21. URL:<https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-cifrovoi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-roki-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>. (дата звернення: 04.03.2020).
3. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:<https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>. (дата звернення: 03.04.2020).